09/07/2021

Corespondenţe terminologice greceşti şi latine în limbajul liturgic

Cultura europeană, în esenţa ei creştină, este rezultatul unei îndelungi privegheri de rugă şi studiu, rezervat monahilor şi laicilor, căutători de Dumnezeu, încă din primele secole până astăzi. Studiul foneticii şi al gramaticii limbii latine şi limbii greceşti a format principala axă curriculară, începând din şcolile monahale şi continuând cu studiile aprofundate din universităţile create în secolele al 9-lea şi al 10-lea în Bizanţ şi, apoi, în secolele al 12-lea şi al 13-lea, s-a extins şi în Occident.

Pentru transpunerea textului Bibliei din versiunea ebraicã în cea grea-cã, latină şi slavonă, iar după secolul al 16-lea în toate limbile naţionale de cultură, era nevoie de o bună cunoaştere a corespon-denţelor fonetice dintre cele trei alfabete – ebraic, grecesc şi latin, dar şi de morfologie şi sintaxă.

Dificultatea esenţială a transpunerii dintr-o limbă în alta a fost şi este şi astăzi terminologia, adică găsirea corespondenţelor terminologice care să poată reda exact noţiu-nea exprimată în textul de bază, o rigoare impusă textului ştiinţific, dar

şi celui sacru, adică Sfintei Scripturi, în care nu este permisă modificarea nici unei iote, o expresie ce vine de la numele sunetului i, cel mai mic, în redarea grafică, din cele cinci semne grafice cunoscute în alfabetul grecesc, prin care este redată vocala – i – în limba greacă şi care este cunoscută cu numele de iota.

În această scurtă intervenţie, facem cunoscute câteva date ştiin-ţifice, cu caracter lingvistic, prin care explicăm o serie de paralelisme în ceea ce priveşte limbajul liturgic din Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică. Ne vom opri asupra unei întrebări al cărei răspuns este dat tocmai de rigoarea filologică a transpunerii unui sunet din limba greacă în limba latină, deci cu explicarea grafiei şi a semnificaţiei a trei cuvin-te-cheie, biblice şi liturgice, comu-ne întregii arii creştine: Iisus, Aliluia şi Amin, toate trei cuprinzând un sunet numit în greacă ita şi în latină eta, şi care este redat grafic în limba greacă prin ήτα, adică un n cu codiţă, citit în greacă i, iar în latină scris şi citit e.

În aria occidentală de cultură şi tradiţie creştină, în care Biserica a folosit în permanenţă limba latină, se redă acest sunet i, deci sunetul ita grecesc, prin e şi sunt întâlnite formele: Jesus, Aleluia şi Amen, în timp ce în aria răsăritea-nă, rămasă sub influenţa culturii creştine bizantine, cu folosirea limbii greceşti, se va respecta pronun-ţarea grecească. Iisus este scris, prin tradiţie în limba română, cu doi i, iar Aleluia, Amen se scriu şi se pronunţă în Bisericile Ortodoxe cu i, Aliluia, Amin, după pronunţia grecească şi slavo-bizantină.

Semnificaţia a trei termeni

Să ne oprim şi asupra semni-fi-caţiei sau înţelesului celor trei termeni. Iisus sau Iesus este un cuvânt redat în greacă prin cei doi i, numiţi iota şi ita (Iisus provine dintr-o formă ebraică, Ioshua, scris şi Ieşua, cu semnificaţia sau înţe-lesul de „Cel care aduce mântuire”, „Salvator”, „Mântuitor”).

Aliluia sau Aleluia (ἀλληλούια), provenit din ebraică, cu sensul de „a fi conectat, legat în mod cons-tant”, iar forma substantivată, adică de-venită substantiv, şi care for-mează de obicei refrenul oricărei rugăciuni are sensul de „cone-xiu-ne”, „legătură neîntreruptă”, „coor-donată constan-tă”, adică forma prin care ne expri-măm dorinţa de a fi în permanenţă strâns legaţi de divinitate, de Dumnezeu-Tatăl, de Iisus Hristos şi de Duhul Sfânt, Dumnezeu unic în trei ipostasuri sau arătări, numită Sfânta Tre-ime, aflată într-o acţiune perma-nen-tă, în care are loc mântuirea noastră.

Amin sau Amen este un adverb preluat în greacă tot din ebraică şi are sensul de întărire a unei afirmaţii pe care o dorim realizată, adică devenită realitate. Deci

sem-ni-ficaţia exactă a termenului liturgic Amin este „aşa să fie”, „să devină un adevăr”, „să se adeve-re-as-că” aievea tot ceea ce cerem în rugăciunea noastră.

Unitate prin limbaj

Cunoaşterea exactă a semni-fica-ţiilor termenilor pe care îi folosim, precum şi a istoricului diferenţie-rilor apărute de-a lungul practică-rii credinţei şi a cultului creştin, în cele două milenii, dar şi în cele două arii europene, orientală şi occi-dentală, cu motivaţiile scindă-rii lor, mai ales cele de ordin politic, eco-nomic sau cultural, aduce cu sine o apropiere, ca şi când nu s-ar fi produs această scindare sau schismă, şi putem vorbi de o limbă comună, limba credinţei adevă-rate.

O înţelegere exactă a semni-fi-caţiei termenilor, mai ales a celor fo-losiţi în cultul liturgic, nu prin sim-pla imitaţie stereotipă, ci prin însuşirea conştientă a lor, ca valori supreme ale existenţei uma-ne, va duce la conştientizarea limbajului ca formă unică de natură divină, ce va ţine legaţi oamenii între ei, iar prin această unitate a lor, şi umanitatea întreagă va fi legată de Dumnezeu. În caz con-trar, Turnul Babel, reconstruit mental, se va urca tot mai sus spre neînţe-le-gere, iar căderea lui va avea conse-cinţele dezastrului planetar, provocat de această rupere totală a omului de Dumnezeu, Cel care l-a creat, l-a iubit şi a dorit întotdeau-na să-l salveze, respectându-i libertatea de voinţă şi acţiune.

Viaţă înseamnă cunoaştere şi opţiune pentru formele culturii tradiţionale, creştine, sintetizate de înţelepciunea românească ar-ha-ică şi rostite în admirabila sin-tagmă „Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte”, atribute ce nu vor fi cumpărate prin tehnica sofisticată a curentului hedonist ce bântuie lumea postmodernă, ci dobândite prin Iisus Hristos, Cel dătător de viaţă veşnică, ca unic Fiu al lui Dumnezeu, Cel de o fiin-ţă cu Tatăl, adică din aceeaşi sub-stanţă divină, pe care o va arăta la cea de-a doua venire, Parusia, termen compus în greacă din par „în” + usia „substanţă”, adică în substanţa Sa divină.

ziarullumina.ro